

Asia: VN/13357/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle vuosilomalain säästövapaan pitämisen ajankohtaa koskevan sääntelyn muuttamiseksi sekä eräiden muiden lakien tekniseksi muuttamiseksi

Palaute pyydetään esittämään alla olevan jaottelun mukaisesti.

1. Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta

Teknologiateollisuus ry näkee lakiehdotukset toivottuina. Esityksestä puuttuvat kuitenkin muutokset koskien säästövapaiden vanhentumisaikaa sekä tarkennus työnantajan mahdollisuudesta määrätä säästövapaa vuosiloman kaltaisesti arkipäiville. Esitys rajoittaa työnantajan mahdollisuutta kieltäytyä myöntämästä vapaata työntekijän esittämänä ajankohtana. Samalla se lisää työnantajalle hallinnollista taakkaa. Työnantajan tulee ensin määritellä säästövapaan pitämisen periaatteet ja tämän jälkeen perustella mahdollinen kieltäytymisensä näihin periaatteisiin nojautuen.

2. Säästövapaan pitämiseen liittyvät ongelmat: Minkälaisia ongelmia käytännössä on havaittu? Ovatko mahdolliset ongelmat lähinnä yksittäisiä vai onko kyse laajemmasta ilmiöstä?

Teknologiateollisuus ry on tunnistanut useita säästövapaan käyttöön liittyviä haasteita jäsenyrityksissä toimialasta riippumatta. Nykytilanteessa työntekijällä on laaja oikeus vaikuttaa säästövapaan pitämisen ajankohtaan. Tämän on katsottu aiheuttavan ongelmia työnantajan toiminnan suunnittelulle. Haasteita on syntynyt työpaikoilla, joissa käytetään erityisiä työaikamuotoja, kuten vuorojärjestelmiä, joissa vuorot etenevät ennalta määritellyn järjestelmän mukaisesti. Vuorotyössä säästövapaan pitäminen vaikuttaa merkittävästi toiminnan sujuvuuteen varsinkin tilanteissa, joissa useampi työntekijä ilmoittaa säästövapaan ajankohdan samanaikaisesti esim. lomakaudelle tai ruuhkahuipulle. Teknologiateollisuuden jäsenyrityksissä työnantajien on varmistettava riittävä henkilöstömäärä sekä se, että työntekijöiden osaaminen vastaa tehtävien vaatimuksia.

Käytännön ongelmaksi on koettu säästövapaan pitäminen valikoituina päivinä, jolloin yrityksen noudattaessa tasapuolisuutta vuosilomien ja säästövapaan sijoittamisessa, työntekijä pystyy valitsemaan säästövapaansa niin, ettei säästövapaapäivä kuluta lauantaita. Tämä asettaa työpaikalla työntekijät eriarvoiseen asemaan lomien pitämisen näkökulmasta.

Haasteena on pidetty myös sitä, että säästövapaan pitämiselle ei ole säädetty takarajaa, mikä vaikeuttaa työn suunnittelua pitkällä aikavälillä. Laissa tulisi määrätä, että säästövapaa on pidettävä viimeistään viiden vuoden kuluessa sen lomanmääräytymisvuoden päättymisestä, jonka vuosilomasta säästövapaa on säästetty, elleivät työnantaja ja työntekijä sovi asiasta toisin. Työntekijä on voinut säästää säästövapaita monta vuotta, jolloin työsuhteen päättyessä, työnantaja ei ole voinut varautua merkittäviinkin lomakorvauksiin.

3. Työntekijöiden kuuleminen: Työnantajan velvollisuus selvittää työntekijöille tai heidän edustajilleen säästövapaan pitämisessä työpaikalla noudatettavat yleiset periaatteet (22 §)

Teknologiateollisuus ry pitää perusteltuna, että säästövapaan käyttöä koskevat yleiset periaatteet selvitetään työntekijöille tai heidän edustajilleen samaan tapaan kuin vuosilomien antamista koskevat periaatteet.

4. Säästövapaan ajankohdan määrittelyä koskeva menettely: Sopimista koskeva lähtökohta, työntekijän säästövapaan pitämistä koskeva pyyntö ja työnantajan perusteltu vastaus (27 a § 1 ja 2 mom.)

Teknologiateollisuus ry pitää esitystä sopimisen ensisijaisuudesta hyvänä ja perusteltuna. Teknologiateollisuuden jäsenyrityksissä säästövapaiden pitämisestä on tälläkin hetkellä pyritty ensisijaisesti sopimaan.

Hallituksen esityksessä työnantajalle asetetaan uusi velvollisuus selvittää työntekijöille tai heidän edustajilleen säästövapaan pitämiseen noudatettavat yleiset periaatteet. Esitetty 27 a§:n velvollisuus antaa perusteltu vastaus on päällekkäinen ehdotetun 22 §:n muutoksen kanssa. Teknologiateollisuus pitää välttämättömänä, ettei yrityksille aseteta päällekkäisiä velvollisuuksia eikä näin ollen lisätä hallinnollista taakkaa.

5. Huomiot työnantajan kieltäytymisoikeudesta (27 a § 3 mom.)

Lähtökohtaisesti kieltäytymisoikeuden rajana voitaisiin pitää sitä, että vapaa on mahdollista myöntää ilman erityisiä järjestelyjä työpaikan toiminnassa tai tuotantoprosesseissa, mikäli tällaisen rajan asettamista ylipääntään katsotaan tarpeelliseksi. Ei ole välttämätöntä sisällyttää lakiin esityksessä mainittua ehtoa haitan syntymisestä. Selkeintä olisi, ettei lainsäädäntöön asetettaisi kovin tiukkoja rajoituksia mahdollisuudelle kieltäytyä säästövapaan ajankohdasta.

Teknologiateollisuus korostaa työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun merkitystä tilanteissa, joissa muiden työntekijöiden vuosilomat ja poissaolot tulee ottaa huomioon. Ehdotetut lakimuutokset tukevat tätä tavoitetta varsin toimivalla tavalla.

6. Muut huomiot vuosilomalain muutoksista

Laissa tulisi määrätä selkeästi säästövapaan vanhentumisajasta epäselvyyksien välttämiseksi. Säästövapaa on annettava viimeistään viiden vuoden kuluessa sen lomanmääräytymisvuoden päättymisestä, jonka vuosilomasta säästövapaa on säästetty, elleivät työnantaja ja työntekijä sovi asiasta toisin.

Lakimuutosten voimaantulossa olisi tästä johtuen olennaista, että esityksessä todetulla tavalla tuleva sääntely koskisi voimaan tullessaan 1.1.2027 kaikkia säästövapaita, niin uusia kuin ennen lainvoimaantuloa säästettyjä. Mikäli säästövapaan ajankohdalle olisi sovittu työnantajan ja työntekijän välillä ajankohta, ei lain voimaantulo ulottuisi näihin.

7. Muut mahdolliset huomiot; tekniset muutokset liitelakeihin

Ei lausuttavaa.

Ahokanto-Niemi Joanna
Teknologiateollisuus ry